

Osada

viz Samospráva.

Osvojení.

I. **O.** (adopce) je právní jednání, kterým někdo přijímá za vlastní osobu od něho nepocházející a poskytuje jí práva pokrevního potomka. Vyskytuje se skoro u všech národů, jen německému právu byla cizí; ve starším lidském věku byla spojena se zvláštními symboly, které znázorňovaly její význam. Podle vládnoucí zásady „*adoptio naturam imitatur*“ býval někde jediný požadavek, aby byl rozdíl ve věku mezi osvojitelem a osvojencem přibližný rozdíl ve věku mezi rodiči a pokrevními dětmi (16 až 18 roků), jinde byly další přísnější požadavky. Podle římského práva nabývalo se adopcí otcovské moci buď nad osobou podrobenou jinému otci (a. v užším smyslu) nebo nad svéprávnou osobou (*arrogace*). Osvojitel musel býti způsobilým k manželství, starší o 18 let svého osvojence a nesměl býti jeho nemanželským otcem. Osvojiti bylo možno někoho za syna (dceru) i za vnuka. Třeba bylo prohlášení před úřadem (soudem), k a. v užším smyslu stačilo schválení úřadu (za císařských dob panovníkův reskript), k *arrogaci* se vyžadoval souhlas kuriálního národního shromáždění (*auctoritas populi*). To stalo se pak pouhou formalitou a udržela se pak ke konci jen společníst soudu. V nejstarším právu nebylo rozdílu co do účinků mezi adopcí a jiným způsobem nabytí otcovské moci. Podle Justinianovy konstituce (r. 530 po Kr.) neměla a. plného účinku, dal-li otec osvojiti své dítě nebo vnuka podrobeného přímo jemu jiným, kdo nebyl osvojencovým předkem (a. minus plena), při čemž osvojenc nevyšel pod osvojitelovu otcovskou moc a nabyl v nové rodině dědického práva nepozbýváje ho ve vlastní. A. neměla za následek změnu svazků veřejného práva, nýbrž jen t. zv. *capitis deminutio minima*; osvojenc zůstal příslušníkem svého rodu (*gens*). Pozdější římské právo připustilo pak i osvojení ženou. Jeho zásady přijalo většinou moderní právo.

II. V rakouském právu byly původně (§§ 179 až 185 ob. z. obč.) materiálně právní požadavky, aby osvojitel (osvojitelka) nevykonal slavný slib svobodného stavu (u členů duchovních řádů), neměl vlastní manželské děti, byl přes 50 roků stár a osvojenc o 18 let mladší. Nemanželské děti ne-

mohly býti svými rodiči osvojeny (dv. dekret z 28. I. 1816, č. 1206 sb. z. s.). Třeba bylo dále svolení otce a nebylo-li ho, matky, poručníka a soudu. I zletilé dítě potřebovalo svolení manželského otce, byl-li na živu. Do odepření bez dostatečného důvodu mohlo si býti stěžováno u řádného soudce. I. nov. k ob. z. obč. z 10. X. 1914, č. 276 ř. z., snížila věkovou hranici osvojitele na 40 roků, zrušila dv. dekret z r. 1816 a ustanovila, že ženatá neb provdaná osoba může jinou osvojiti nebo osvojena býti jen se svolením manžela. Tohoto svolení nebylo třeba, byl-li manžel prohlášen za duševně chorého, jeho pobyt nebyl znám anebo manželství bylo rozvedeno (§ 18 nov.). Formální řízení upravovaly §§ 257 až 262 nesporn. pat. (písemná forma smlouvy, u nesvéprávných osvojenců schválení poručenského (opatrovníckého) soudu a vždy potvrzení sborovým soudem I. stolice. Mělo-li býti přeneseno i osvojitelovo šlechtictví, bylo předložiti se soudním rozhodnutím a posudkem zemské vlády návrh min. spravedlnosti a min. vnitra panovníkovi. Podle jur. n. z r. 1895, č. 111 ř. z. (§ 109) bylo vyhrazeno sborovému soudu I. stolice, v jehož obvodu byl příslušný okresní soud, rozhodnutí o usneseních okresního soudu, kterými byl konečně vyřízen návrh na o., šlo-li o nesvéprávného osvojence. Příslušným byl okresní soud poručenský (opatrovnícký), byl-li již poručník (opatrovník) ustanoven, jinak okresní soud, u něhož měl osvojitel své obecné sudiště ve sporech. Šlo-li o svéprávného osvojence, rozhodoval jen tento okresní soud (§ 113, rozh. Gl. U. 2419, 2622, 2659 a v. min. spravedlnosti str. 285/1904).

Podstatný právní následek o. byl jak podle § 182 ob. z. obč. tak podle I. nov. (§ 19), že osvojenc obdržel jméno osvojitelovo nebo rodinné jméno (dívčí jméno) osvojitelky. Mohlo však býti smlouveno, že s tímto jménem spojí své dosavadní rodinné jméno. Jinak mohla býti práva mezi osvojiteli a osvojenci smlouvou jinak určena. Při zákonné posloupnosti má osvojenc stejné právo k osvojitelově pozůstalosti, jako manželské děti. Po jeho příbuzných však nedědí, rovněž nikoliv osvojitel po osvojenci. Osvojenci zůstává zákonné dědické právo po vlastních rodičích a příbuzných (§§ 755, 756 ob. z. obč.). Osvojenci přísluší povinný díl (dv. dekret z 10. V. 1833, č. 2610 sb. z. s.). Již podle § 20 jur. n. z r. 1852 podléhali otcovu obecnému soudu též osvojenci v jeho otcovské moci a tato příslušnost trvala, až nabyli volného naklá-